

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 51.

Sreda, 28. junija 1933.

Leto VIII.

Socialistična stranka v Nemčiji razpuščena.

Prazno in smešno utemeljevanje razpusta.

Nemška socialna demokracija v Nemčiji je že pričakovala, da bo fašistični režim razpustil in prepovedal stranko. Tega prepričanja so bili tudi socialni demokrati v inozemstvu, kakor predsednik stranke s. Wels in urednik »Vorwärts«, ki bivata v Pragi. Za razpust je fašizem porabil spopad v Berlinu, v katerem so bile štiri osebe ranjene oziroma ubite. Eden glavnih vzrokov pa je bil politični. Fašizem je zahteval, da soc. dem. stranka izključi emigrante (Wels, dr. Stampfer itd.), ki organizirajo stranko v inozemstvu ter bodo izdajali soc. dem. liste in jih širili po Nemčiji. Socialni demokrati v Nemčiji tega niso hoteli storiti, zato so postali državni nevarni in poleg fašizma nepotrebni politični stor. Obenem je bila izrečena ustave vseh listov in revij ter zaplenjena še zadnjič ostale strankine imovine.

To se je zgodilo dne 22. junija 1933 popoldan.

Vsi poslanci in javni funkcionarji odstavljani.

Mandati državnega zbora, pruskega deželne zbora in v vseh občinskih in drugih javnih korporacijah soc. dem. stranke so z odlokom obenem razveljavljeni. Socialni demokrati so s tem ukrepom izključeni od vsakršnega javnega udejstvovanja, dasi so imeli v državnem zboru 120 poslancev, v pruskem deželnem zboru še 76 in v državnem svetu 8 članov. S tem se je fašizem otresel najmočnejše in najbolj žilave opozicijske stranke, ki mu je parlamentarno onemogočala, da bi izpremenil ustavo in druge temeljne zakone.

Pri volitvah dne 5. marca t. l. je bilo izvoljenih 647 poslancev. Komunistični mandati (81) so bili takoj po volitvah razveljavljeni. Sedaj je bilo razveljavljenih 120 soc. dem. mandatov, tako da šteje državni zbor še 446 poslancev, od katerih je 288 fašistov, 50 nemških nacionalcev in 92 centrumašev ter par manjših skupin. Ker sta v vladi Papen in Seldte, potrebuje fašizem samo še 8 glasov do dvotretjinske večine, ki jo lahko dobi pri manjših skupinah (14 poslancev) brez nemških nacionalcev in centruma.

Hitler si je ustvaril s terorističnimi metodami v parlamentu dvotretjinsko večino, s katero bo lahko izpremenil ustavo ter nastopal ne le proti socialnim demokratom in komunistom, ampak tudi proti Hugenbergu (nemški nacionalci) in centrumu. Razpustil je tudi vse krščansko-socialne strokovne organizacije, dasi so popolnoma bile lojalne napram novemu režimu in na lojalnost prisezale.

Aretacija socialnodemokratičnih voditeljev.

Obenem z odlokom o razpustu socialnodemokratične stranke je bil izdan odlok policiji, da zapre vse socialno - demokratične voditelje, predvsem izvršni odbor, katerega predsednik je bil s. Loebe, bivši večletni predsednik nemškega državnega zbora. Aretacija se je izvršila brez povoda, kakor razpust stranke. Prav verjetno pa je, da imajo te aretacije namen, olajšati zaplenbo strankinega imetja, kar pa ne bo

mного zaleglo, ker je stranka že v naprej računala s tem nasilstvom.

Boj do osvoboditve.

Nemški fašizem se vara, če meni, da je v teh par mesecih zadušil osem milijonov socialnih demokratov in pet milijonov komunistov. Velik odlomek volilcev je to, ki si trajno ne bo dal jemati političnih pravic.

K zadnjim dogodkom v Nemčiji se je v Pragi izjavil s. Wels. Predvsem, je poudaril, je socialnodemokratični emigrantov le par sto. Ta emigracija pa je trdno odločna, voditi najostrejšo borbo proti Hitlerjevemu režimu, ne da bi hotela izrabljati azilno pravo gostoljubnih držav. Socialna demokracija kot demokratska stranka je bila trdno odločena voditi boj proti kljukastemu križu izključno na demokratični podlagi. Šele takrat, ko so nemške oblasti legalno borbo onemogočile, je morala stranka preiti k drugim metodam. Toda tudi tu je hotela še vedno voditi borbo z duhovnim orožjem. Wels je napovedal ustanovitev večjega števila strankinih listov ob nemški meji, ki bodo potem širili stremljenje stranke čez mejo v Nemčijo. »Duhovno izolacijo, ki jo je izvedel Hitlerjev režim, je treba zlomiti!« Stranko je mogoče prepovedati, toda stranka ni naivna. Stranka je le sredstvo v namen. Najvišje je ideja, ki jo zastopa, in ta ideja živi v Nemčiji in jo zastopajo milijoni prebivalcev. Socialna demokracija je preživela prvi izjemni zakon, pa bo tudi to preganjanje prestala zmagovito.

V boju proti sedanjemu režimu ne gre le za rešitev Nemčije, marveč cele Evrope. Socialna demokracija se zaveda svoje dolžnosti in bo vodila borbo za demokracijo in socializem v Nemčiji v korist evropskega napredka. Vodstvo borbe pa prevzame tem lažje emigracija, ker je režim stranko v Nemčiji prepovedal. Socialna demokracija je prepričana, da mora nastati tudi v fašističnih vrstah vedno večja socialna napetost, ker režim ne bo mogel ustreči socialnim zahtevam svojih pristajalcev. Zato pride do javnega konflikta v tej stranki. Za ta trenutek mora biti socialna demokracija pripravljena, da izvrši svojo največjo nalogo.

Tako pravi s. Wels, ki pozna dobro ukoreninjenost socializma v Nemčiji.

Kratek pregled razvoja stranke v Nemčiji.

Nemška socialno - demokratična stranka obstoja že 70 let. Nastala je pravzaprav 1863 iz društva Allgemeiner Deutscher Arbeiterverein, ki ga je ustanovil Ferd. Lassalle. Ime socialni demokrat se je rabilo prvič leta 1869 in pozneje, ko sta se Avgust Bebel in Viljem Liebknecht po sprejemu ajzenahškega programa odvrnili od tega društva. V letu 1875 sta se zopet združili obe smeri s sprejetjem gothaškega programa v Socialistični delavski stranki Nemčije. Že leta 1877 je bilo izvoljenih v državni zbor 12 soc. dem. poslancev.

Po atentatu dr. Nobelinga in Hödela, ki nista bila v nikakršni zvezi s socialnimi demokrati, na cesarja

Viljema I., je dosegel Bismarck v državnem zboru, da je bil sprejet (1878) zakon proti socialni demokraciji. Ta zakon sicer ni postavljaj socialne demokracije izven zakona, pač pa je policiji dovoljeval, prepovedovati časopise in organizacije ter preganjati iz bivališč agitatorje. Najstrožje se je zakon izvrševal v severni Nemčiji in na Saksonskem, kar je prisililo stranko k ilegalnemu delovanju, kar bo morala stranka storiti tudi sedaj. Centralni organ je bil »Socialdemokrat«. Urejeval ga je Edv. Bernstein najprej v Zürichu, po izgonu iz Švice pa v Londonu. V Nemčiji so mogli izhajati le neznatni listi. Glasovi pri volitvah so naglo naraščali. Po nastopu Viljema II. je bil socialistični zakon odpravljen proti volji kanclerja Bismarcka, ki je moral zaradi tega odstopiti.

Leta 1891 je bil erfurtski kongres, po katerem se je imenoval tudi revidirani program stranke, ki ga je uredil s. Karl Kautsky. Stranka se je odslej imenovala Socialdemokratična stranka Nemčije. Število volilnih glasov se je potrojilo. Vodili so stranko v glavnem Bebel, Auer, Singer, Viljem Liebknecht. Predsednik stranke je bil Bebel, po njegovi smrti pa Ebert, prvi predsednik nemške republike. Leta 1917 je nastal razkol. Karl Liebknecht, Roza Luxemburg, Klara Zetkin, Hugo Haase in drugi so izstopili zaradi glasovanja za vojne kredite iz stranke ter ustanovili neodvisno stranko. Iz radikalne struje spartakistov se je po pozneje kreirala 1918 komunistična stranka.

Socialna demokracija se je uspešno razvijala in borila proti fašizmu. Če je uspela končno fašistična diktatura, je temu krivo izdajstvo meščanstva, ki je rajši podprlo reakcijo, kakor da bi bilo čuvalo demokracijo.

Razpust hitlerjeve narodne socialistične organizacije v Avstriji

Za razveljavljenje mandatov so glasovali tudi socialisti.

Kakor smo že poročali, je avstrijska vlada razpustila narodno-socialistično stranko v Avstriji z vsemi njenimi organizacijami in napačnimi oddelki.

Minuli petek pa se je vršila seja nižjeavstrijskega deželnega odbora, na kateri so razpravljali tudi o razveljavljanju mandatov narodno-socialističnih poslancev in zastopnikov.

Socialisti so izjavili, da so sicer v principu proti izjemnim ukrepom, toda z ozirom na postopanje nemških fašistov napram sodrugom v Nemčiji in pa radi podlih sredstev, ki se jih nemški fašizem poslužuje v boju proti mali Avstriji, glasujejo za predlog, da se mandati hitlerjeve stranke razveljavijo.

Stavljeni predlog je bil nato v deželnem zboru soglasno sprejet. Avstrijski hitlerjevci se seveda ne morejo nad tem pritoževati, ker se jim v mnogo milejši obliki vrača to, kar dela njihovo vodstvo z nasprotnimi strankami v Nemčiji.

Podpis pakta štirih.

Mussolini je razposlal vabila v svrhu podpisa pakta štirih velesil v Rimu. Za Anglijo sta vabljena MacDonald in Simon, za Francijo Daldier in Pavel Boncour, za Nemčijo Hitler in Papen.

B:

Vprašanje obnove političnega dela.

Mi in komunisti.

V predhodnih javnih razgovorih moramo razpravljati o celem kompleksu vprašanj, ker se je brez take diskusije silno težko opredeliti, ali naj pristopimo k ustanovitvi delavske socialistične stranke, ali ne. Jasno je, da ne moremo enostavno nadaljevati tam, kjer smo pred petimi leti nehali. V teku teh petih let so se odigrali mnogi pomembni dogodki in pridobili smo mnogo dragocenih izkušenj. Ta izkušnja moramo sedaj izkoristiti.

Ena največjih slabosti delavskega razreda je notranji razkol, ki ga razjeda. To je predvsem razkol med nami in onim delom delavskega razreda, ki je bil pod vplivom komunistov. Mi se moramo s temi delavci prav resno porazgovoriti. Samo ob sebi se razume, da oni del komunistov, ki stoji pod neposrednim — bilo materijelnim, bilo moralnim, ali duševnim — vplivom vladajoče ruske stranke, ni sposoben za noben sporazum. Dogodki so nepobitno dokazali, da so vladajoči ruski stranki v inozemstvu potrebni navadni instrumenti, katerih se lahko poslužuje. Ali si je mogoče misliti jasnejšega dokaza za to, da se vladajoča ruska stranka niti najmanj ne ozira na komunistične mase delavstva in na usodo komunizma v inozemstvu, kot je dejstvo, da je bila ruska bolševiška vlada edina vlada na svetu, katera je sklenila s Hitlerjem politični dogovor o prijateljstvu in nenapadanju, in to v trenutku, ko se je vršilo uničevanje komunističnega gibanja v Nemčiji na prav barbarski način? Ali nemški komunisti niso imeli pravice zahtevati moralne zasučice s strani vladajočih bolševikov v Rusiji? Zakaj prihajajo vse demokratske vlade, posebno pa švedska in danska socialistična vlada v odprt konflikt s fašistično vlado v Berlinu v zvezi z demonstracijami proti postopanju hitlercev z delavskimi strankami v Nemčiji? Ali se morda ruskih bolševikov tiče samo vprašanje obstanka njihove vlade v Rusiji? Njim so potrebni v inozemstvu ne samo javni uradniki, ampak tudi tajni. Takim ljudem seveda ne more biti mar usoda delavcev v državi, v kateri prebivajo. Njih se tičejo samo odredbe, ki prihajajo iz Moskve, ničesar drugo. Vendar pa so med komunističnimi delavci tudi ljudje, ki se ne nahajajo v takem podrejenem odnosu napram Moskvi in ki se pri vsem tem vendar le morajo vprašati: Ali mi res nimamo pravice, da tudi mi delamo tako, kot nam to narokujejo potrebe in življenjski interesi našega domačega delavskega razreda, medtem ko ruski bolševiki radi zadovoljijo svojih strankinih potreb v Rusiji, puščajo inozemske komuniste v čeljustih krvoločnega fašizma?

Iz nemškega primera se morajo komunistični delavci še nekaj naučiti. In sicer morajo preizkusiti bolj-

ševiško teorijo o izkoriščanju tujih moči za potrebe razrednega boja delavcev. Ruski boljševizem uči, da se delavci bore za uničenje kapitalizma. Vendar pa je njihova moč premajhna. Zato, pravijo, je potrebno, da se oni v svojem puntarskem boju združijo tudi z drugimi nezadovoljnimi, ki sicer niso protivniki kapitalizma, vendar pa rušijo obstoječe vladavine. Ko se bo naporu vseh sil posrečilo zrušiti vladavino, potem se bo mogla proletarska stranka polastiti vlade, ne bo pa smela dopustiti, da bi jo njeni dotedanji zavezniki pri tem prehiteli, le-te mora ona znati izkoristiti le toliko, da doseže svoj cilj. Ta nesrečna politika večnih poizkusov, da se izkoristi tuje sile, je povzročila ne samo veliko zmedo med delavci, ampak je imela za posledico tudi niz političnih porazov.

(Dalje prihodnjič.)

Po Bogdanu Krekiću.

Socializem ni propadel.

V boju za dušo nemškega naroda socialistično delavsko gibanje ni moglo vzdržati tempa, kakor njegovi nasprotniki. Svojih 12 milijonov volilcev je ohranilo kot neprehojen ščit. Ali nasprotniki so gigantsko napredovali in pritezali vedno večje množice.

In v vrstah delavstva vsega sveta se pojavlja vprašanje: odkod ta polom v gibanju, ki je prej stal na čelu socialističnega gibanja na svetu in po idealizmu množic ter po številnosti pristašev?

Nastopilo je razočaranje.

In v nasprotniškostih vrstah se to stanje izkorišča in sistematsko razglasa parola: socializem je propadel!

V Nemčiji se resnično dogajajo strašne stvari. V desetletjih izvojevane pridobitve delavskega gibanja so bile z enim udarcem uničene. Stranka obstoji samo po imenu, strokovna imovina je ugrabljena in z njo gospodarijo hitlerjevi komisariji, gospodarski zavodi gibanja so konfiscirani, socialistični tisk popolnoma prepovedan in strokovni ugrabljen ter se v njem sedaj pljuje na vse ono, kar je strokovni tisk od početka oznanjeval; vodstvo tako strankinega kakor strokovnega gibanja se nahaja v zaporu ter je fizično in moralno terpinčeno; po vsem hitlerjevskem časopisu se vrši v Nemčiji kakor tudi v inozemstvu potom najetih agentov blatenje pozaprtih ljudi ter širijo laži o institucijah gibanja.

Grozovitosti, ki se vrše v Nemčiji, imenujejo naši nasprotniki »krah socializma«!

Pravico bi imeli tako govoriti samo v primeru, če bi to, kar se dela v Nemčiji, delali — socialni demokrati. Ali tega terorja, fizičnega in moralnega, ne vrše socialisti, marveč si izvaja nad njimi. Oni, ki so uvedli tak režim, pravzaprav preživljajo moral-

ni, politični in kulturni krah, Ker nad onim, kar se dogaja v Nemčiji, se zgraža ves kulturni svet. Tam ni samo škandalozno, barbarsko postopanje proti socialstinemu delavskemu gibanju, marveč v Nemčiji vidimo tudi, da preganjajo Žide, sežigajo knjige, cenzurirajo umetnost itd.

In vse to skupaj ni »krah socializma«, kakor bi radi ustvarili mišljenje nasprotniki delavskega gibanja. To je sramoten list zgodovine v življenju celega naroda, katerega najboljši sinovi so se izselili v druge dežele, odkoder vodijo boj za čast svojega naroda in proti nesnagi, ki so jo vrgli sedanji upravitelji Nemčije na ta narod.

Vse, kar se sedaj dela v Nemčiji, se je dogajalo že prej v borbi proti socializmu.

V borbi proti socializmu so morali nasprotniki vzeti — socialistično ime in socialistične parole. Podobni so oslu iz bajke, ki je oblekel levo kožo!

Hitlerjevci so vzeli ime — nacionalnih socialistov! Ali za temi nacionalnimi »socialisti« se skriva plemstvo, velika zemljiške posesti, s pl. Papenom in kapitalisti s Hugenbergom, in stari cesarski častniki, in uradniki stare države pod vodstvom stotin starih avtoritet.

Tisoči in tisoči delavcev se vpra-

šuje: kaj se bo končno zgodilo v Nemčiji?

Ko je bil pod Bismarckom sprejet zakon proti socializmu, tedaj je ta »železni kancler«, zagovarjajoč zakon v parlamentu, rekel: ni dovolj samo bič, marveč je potrebno, da delavcem obenem — če želimo izkoreniti marksizem — damo tudi sladkorja. Socialno vprašanje ne more biti rešeno samo s palico. Če je delavec nezaposlen, mu moramo dati dela, če je bolan, ga moramo lečiti, in če je onemogel, ga moramo podpreti z zavarovanjem.

Vso dobo od Bismarcka pa do svetovne vojne Nemčija ni poznala velike nezaposlenosti. Vsa socialna zavarovanja, katere je uvedla Nemčija v življenje, jih je uvedla v fazi svoje gospodarske moči.

Isti temelji, ki so omogočili ono veličino socialnopolitičnih institucij v Nemčiji, omogočili so tudi velikansko napredovanje socialističnega gibanja nemškega delavskega razreda. To je bil gospodarski razmah.

Povojna Nemčija se nahaja v povsem drugačnem položaju. Hitlerizem je vzrasel v gospodarski krizi in na častihlepu nemškega šovinizma zaradi izgubljene vojne — zaradi izgubljenih starih privilegijev, od katerih so premagani prej uživali korist.

(Konec prih.)

Socialni demokrati prvoboritelji za demokracijo.

Dne 17. t. m. je imelo zastopstvo čehoslovaške socialnodemokratske delavske stranke v Pragi sejo v svrhu priprave kongresa, ki se bo vršil konec meseca oktobra. Z ozirom na poročila o delovanju strankinega načelnika poslanca s. Hampla, generalnega tajnika senatorja s. Dundera, železniškega ministra s. Bechyneja in parlamentarnega kluba je zastopstvo stranke sprejelo resolucijo, ki priporoča najvestneje očuvanje demokratičnega sistema v vladavini.

Resolucija pravi:

V prepričanju, da so težko priborjene pravice delavstva najboljše zaščitene z republikansko-demokratsko državno obliko in da je varnost naše države in nadaljnji ugodni razvoj nemogoč brez demokratičnega vladnega sistema, izjavljamo, da je glavna naloga stranke v sedanjem času borba za obrambo in ohranitev demokratične uredbe države ter borba za utrditev demokratično parlamentarne vlade. Pozivljamo vse elemente stranke, da posvetijo temu največjo pažnjo in se s podvojeno silo upro protidemokratskim stremeljem ter neobzirno pobijajo protiahtaj, ki bi direktno hotela izpodkopavati temelje demokracije. Od vlade pričakujemo in zahtevamo, da z zaželeno odločnostjo in premišljenostjo porabi zakone, ki jih je parlament odglasoval v obrambo demokracije.

Predsednik Hampel je poročal o posojilu dela, potem o položaju v Nemčiji in izrekel simpatije nemškemu sodrugom v veri, da nastopi v Nemčiji po tem viharju zopet svoboda. Diktature se v kratkem prežive. To nam dokazuje Španija, Litva, Bolgarija.

Generalni tajnik s. Dunder je ugotovil, da stranki ni škodovala ne fašistična ne komunistična agitacija. Konec 1931 je imela stranka 4799 krajevnih organizacij, konec 1932 pa 5075. Razentega ima 330 mladinskih in 383 ženskih organizacij.

Posebno poročilo o Nemčiji je podal železniški minister s. Bechyne, ki je opisal razmere v Nemčiji ter povdaril, da mora delavstvo vztrajati pri sodelovanju z demokracijo in če je potrebno, tudi v vladi. Delavstvo mora braniti demokracijo, braniti jo mora pa previdno in energično. Patriotične fraze nekaterih meščanskih strank pa niso nič drugega kakor Hitlerjev glas in veselje nad preganjanjem delavstva v Nemčiji. Hitlerizem pride nedvomno v kratkem v krizo; nezaposlenost narašča, zlato kritje znaša le še pet odstotkov. Čehoslovaška pa mora epidemijo fašizma vsekakor odvrniti od sebe.

O tem referatu se je razvila daljša debata, ki je pokazala popolno soglasnost v stranki.

Širite naš list!

Doma in po svetu.

Zakaj klerikalci spoštujejo Hitlerja? »Svetlobe novega režima« označja v »Slovenca« njega berlinski poročevalec. Čujmo jih, da bomo morda razumeli navdušenje centruma in nemških škofov za Hitlerja in njegove: »Zdaj smejo duhovniki po bolnišnicah spet nadlegovati bolnike. Mestni svet berlinski je svoje zborovanje otvoril z mašo v katoliški in protestantski cerkvi. Župan je ob otvoritvi opozarjal, da je treba pridobiti krščanski veri nazaj staro veljavo. Katoliška društva ne bodo izenačena. In morda bodo nasledniki Hugenberga, ko mu ne bo več mesta v današnji hitlerjevi vladi, člani centruma?« — Vse to so stvari, preko katerih se pozabi vse umore, uboje, nasilstva, zločine, zverinstva, uničevanja kulture in drugih dobrin, zatiranja itd. — samo da pade nekaj drobtin na njih mizo. Dobro, da jih poznamo. Dopisnik je pa za nacije celo tako navdušen, da jim pošilja odprta pisma, ki jih tiska kot rokopiis. Ga bodo že še izučili, če se sam ne bo. Ali morda reflektira na karijero pri Hitlerju? Naj le poskusi! (Kdo ve, če je klerikalcem Hitler sedaj še po godu?)

In zakaj še? O tem pa je nedavno pisal zagrebški škofijski dnevnik »Hrvatska Straža« tako jasno, da jasnejše ni mogel: »Brezbožna propaganda proti Bogu, katere intelektualni začetniki so v glavnem židje, je pokazala v Nemčiji strašne rezultate. To propagando sicer res niso vodili samo komunisti, nego tudi druge tkzv. svobodomiselnne zveze, katerim pa je zdaj Hitler zavil vrat. Naj katoličani kolikor hočejo kritizirajo hitlerizem, to dejanje je Hitlerju treba priznati kot pozitivno. Po vojni se je liberalno-prostozidarsko-marksiistična propaganda posrečilo v Nemčiji odtrgati od pozitivne vere v moderno poganstvo 2.705.000 oseb! Od tega števila je bilo 330.000 katoličanov! S to propagando so bili sicer največ oškodovani protestanti, vendar če vzamemo, kako se gre katoliški cerkvi za rešitev duše vsakega posameznega človeka, potem je število 330.000 odpadnikov naravnost grozno. Če ne bi ničesar drugega storil kakor samo to, potem je marksizem zaslužil, da se izkorenini brez vsakega usmiljenja, kar bo Hitler, če bo nadaljeval z enakim tempom, kakor je postopal doslej, tudi izvedel.« Torej, skratka jezuitizem, zastopan po raznih katoliških akcijah pri nas, si želi spet grmad in sežiganj. Naša stvar je, da mu pokažemo, da je kontrarevolucija lahko precej drugačna od protireformacije. Če pojdemo na delo, nam to uspe!

Ravnatelj ljubljanskih magistratnih uradov je postal g. Franjo Jančigaj. Mesto ravnatelja je bilo na ljubljanskem magistratu že par let prazno.

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe.

43

Učitelj se hipoma strese, odpre oči in reče tiho:

»Semjonov...«

»Kaj,« vpraša učenec, ki je ravno listal po katalogu pismenih znamk.

»Nič važnega,« reče učitelj. »Ni vredno besede, Hotel sem samo tako...«

»Koga zopet, tako?«

»Ni vredno besede... Rad bi samo vedel, če je mladi sodrug Semjonov navzoč.«

»Tukaj,« odgovori Semjonov in drži znamko k svetlobi.

Učitelj koraka med klopmi gori in doli.

»Oprostite, mladi sodrug,« je rekel, »za danes Vam je bilo naloženo... to se pravi, hotel sem reči, vam je bilo predloženo... bilo vam je predloženo, prečitati oddelek o reformah nekdanjega carja Aleksandra... Torej, prosim, ne zamerite, mogoče mi bo kdo iz vas nekaj pripovedoval o reformah prejšnjega carja Aleksandra Prvega?... Verjemite, mladi sodrug, da izgovarjam le z zaničevanjem ime carja.«

Razred se je jelsmejati.

»Tako je moje mnenje,« je rekel učitelj. »Nervozen sem, mladi sodrug! Ne vzemite tega, kar povem, dobesedno. Ne zahtevam niti. Sem celo vesel, da nočete pripovedovati... Zelo sem nervozen, sodrug...«

»Daj, drži vendar rajši jezik za zobmi,« se je slišal nek glas. »Neprestano krakaš kakor kakšna kavka.«

»Saj molčim. Že molčim...« je rekel učitelj. »Sem čisto tiho. Hotel sem mladega sodruga Semjočkina samo mirno vprašati, kakšne politične novosti je bral v »Pravdi«.

Semjočkin je odložil dnevnik in rekel:

»Kaj naj to pomeni? Ali je morda kakšno namigavanje? Da morda odložim dnevnik? Ta list? Ha, ali veste... Lahko vas zato...«

»Ali ne, ne... Za božjo voljo, ne... To se pravi, ne, nisem spregovoril besedo o božji volji... Bog obvaruj! Ne, tudi od boga ne!... Ne jemljite tega dobesedno!«

Razburjeni učitelj ni vedel, kam se naj dene. »Ne suči se nam vendar neprestano pred očmi,« je nekdo zatulil. »Stopi k tabli!«

Učitelj je stopil k tabli, stisnil z robcem nos in začel tiho jokati.

Danes ni več takih učiteljev, kakor je bil ubogi Trupikov. Ali leta 1918., v tistih nebeških časih, častna beseda, so pa takšni ptiči bili!

18. Snubač.

Te dni se je Jegorka Basov oženil. Zdravo žensko je vzel, s polnimi boki, najmanje pet pudov težko. Sploh je dečko imel srečo.

Tri leta je bil Jegorka Basov vdovec. Nobena ga ni hotela vzeti. In malone pri vsaki je poskušal svojo srečo. Celu pri šepavi vojni vdovi iz mesta se je oglašil. In samo radi neke malenkosti se je reč ponesrečila.

O tej snubitvi je Jegorka ljubil pripovedovati. Pri tem je neverjetno lagal, kar se že vidi iz tega, da je vsakikrat pripovedoval nove in čudovite podrobnosti.

Vsi kmetje so že poznali to zgodbo.

»Torej, Jegorka, kako si se trudil,« so ga spraševali in mu poredno pomežikovali.

»Zelo se ti je mudilo, kaj?«

»Da, mudilo,« je rekel Jegorka. »Bilo je, razumljivo, vroče poletje, košnja je bila. In sedaj, dragi moji, mi umre žena. Danes, razumete, je legla, a drugi dan ji je bilo že zelo slabo. Premetavala se je in blodilo se ji je in je padla s peči.«

»No, hvala lepa, Katjuška,« sem rekel. »Vrv mi zateguješ okrog vratu. Nisi zbrala pravega časa za potovanje na drugi svet. Počakaj še nekoliko,« sem rekel. »Počakaj do jeseni! Na jesen lahko mirno umreš.«

(Dalje prihodnjič.)

Interniranci v Nemčiji morajo plačevati vzdrževalnino zase in za svoje somišljenike sami. V zaporih in internacijah se nahaja gotovo več desetisoč ljudi, katerih vzdrževanje državo tudi precej stane. Premožnejši jetniki morajo preskrbovati sebe in svoje somišljenike jetnike. Vse to pomeni precejšnjo nemoralo in odkriva poslabševanje državnega gospodarstva. Prvi dan so naložili jetnikom nad 1 in pol milijona dinarjev tega tributa, ko je stopil odlok v veljavo.

Presenečenje v Berlinu? Nad Berlinom se je pojavil velik tuj aeroplan, ki je metal na mesto letake z ostrim besedilom proti Hitlerju. Sportna letala so nadležneža zasledovala, a jim je pobegnil. Mogoče je to zopet podobna komedija, kakor s požigom parlamenta? Letake je lahko metal fašistični aeroplan, ki naj bo povod za mednarodno intervencijo, da je treba dati Nemčiji možnost obrambe pred pretečo nevarnostjo iz zraka.

Unamuno o krizi. V pariškem tedniku »Le Monde« je objavil odlični španski pisatelj Unamuno članek o duševnem razpoloženju današnjega dne, o katerem med drugim ugotavlja: »Na vseh poljih, ne izvzemši kulturnega, se pojavlja danes obupen boj o smislu življenja. Toda ta boj se bliža svojemu koncu in vsega sveta se polasča bolj in bolj razširjajoča utrujenost. Narodi si ustanavljajo napačne bogove in vera vanje jih oprošča vsakega elementarnega napora po samostojnosti. Mišljenje, volja, da celo čuti se podrede disciplini brezmišelnosti vere.«

Petdnevni delovni teden je odobrila senat Zedinjenih držav v Ameriki.

Nova Moskva.

Rusi hočejo prekositi v arhitekturi ves svet.

V Moskvi so ravnokar odobrili načrt mladega ruskega arhitekta Jofana za zgradbo palače sovjetov (sovjetski parlament). Razpisane natečaja se je udeležilo 272 arhitektov iz vseh delov sveta. Ocenjevalna komisija se je izrekla za grandiozni načrt domačega arhitekta Jofana, ki se je na podlagi ostalih projektov še izpopolnil. Zgradba, za katero so se že pričele priprave, bo imela obliko ogromne terasne piramide, v katere sredini bo velika okrogla dvorana za sovjetske kongrese, ki bo lahko sprejela vase 20 tisoč ljudi. Poleg te bo druga manjša za 6000 ljudi, in dve mali, vsaka za po 300 oseb. Poleg velikega števila konferenčnih in klubskih prostorov se bo nahajala tudi knjižnica za pol milijona knjig. Dvorana za 6000 ljudi bo urejena tako, da se bo istočasno lahko uporabljala za koncerte in gledališke predstave z mobilnim odrom, ki se bo lahko pomaknil na sredo dvorane, okrog katerega bodo sedeži amfiteatralno razvrščeni. Vsa nadstropja bodo imela široke zračne terase. Zgradba bo iz jekla in betona, pročelje pa iz granita in marmorja. Tudi steklo se bo v veliki meri uporabljalo. Zgrajena bo nasproti Kremlija ob Rdečem trgu, na kompleksu, kjer je stala prej odrešenikova cerkev, ki so jo pred dvema leti v to svrhu podrli. Tvorila bo središče mesta in bo dominirala nad vso Moskvo. Od vseh strani bodo vodile k nji v obliki zvezde široke ceste. K glavnemu vhodu bodo vodile 80 metrov široke stopnice. Najimpozantnejši bo pa vrhni zaključek stavbe, na katerega hočejo postaviti 70 metrov visok kameniti kip Lenina. Če pomislimo, da je kip Svobode v newyorški luki le približno 40 metrov visok, si lahko predstavljamo grandioznost tega načrta. To bo vsekakor značilnost nove Moskve in nikjer na svetu ji ne bo moglo kmalu kaj enakega postaviti ob stran. To bo kajpada samo sijaj na zunaj, upajmo, da bo nekoč Rusija tudi v svoji družabni in socialni strukturi vzgled vsemu ostalemu svetu.

SCHICHTOVO JELEN MILO
upotrebljavajo
varčne gospodinje

Fašizem moderna epidemija.

Fašizem zajema velik del Evrope kakor nalezljiva kuga. Dejansko fašizem ni nič drugega kakor sredstvo kapitalistične družbe, ki hoče s frazo šovinističnega nacionalizma prekričati socialne interese širokih mas. Fašizem je podoben vojaku, ki ga sovražnik davi, vojak pa ga pozdravlja z živijo. Fašizem oziroma delavski nacionalisti popolnoma pozabljajo namreč, da so gladni, da gre za njih glavo in da njih socialni položaj ni odvisen od nacionalizma, marveč od gospodarstva, od večjega ali manjšega izkoriščanja. Fašistični nacionalizem pa ni gospodarstvo, nego je le spretna besedna formula, s katero hoče kapitalistični »nacionalizem« parati narode, da mu slede.

Ne odklanjamo narodnosti kot kulturni in gospodarski faktor, toda sloneti mora ta na solidnosti in lojalnosti sama do sebe in do drugih narodov ter služiti narodu kot celoti in obenem človeški družbi. Narodnost ne sme biti skrivnica, za katero se vrši nasilnost ali eksploatacija naroda. Fašizem v rokah kapitalizma pa ima edino ta namen.

Propaganda za fašizem je danes ogromna. Fašizem zatira, kjer le more, povsem moralno propagando za demokracijo in si prisvaja sam diktatorsko pravico. In kaj je naravnost, kakor da se vsi oni, ki hočejo absolutno gospodariti, bolj in bolj nagibljejo k fašizmu in ga tudi hvajlijo. Zlasti to lahko delajo, ker imajo takorekoč časopisni monopol z bogatimi viri dohodkov in subvencij iz krogov, ki si oblast prisvajajo kot

predstavniki kapitalističnega družabnega sistema.

Zaraditega je fašizem opasen pojav. Opasen v toliko, ker narodi niso dovolj vzgojeni v demokraciji in ker ne poznajo dovolj svojih socialnih interesov.

Zato je razvoj fašizma mogoč, kakor je nenaraven in nasproten kulturi človeštva.

V svoji prežernosti se fašizem domišlja, da bo v kali zatrl delavsko gibanje, socializem in demokracijo. Zatira organizacije po nekaterih deželah, zatira tisk in svobodno besedo. Vse to mu je mogoče le z — oboroženo silo. Ni in ne bo pa zatrl duha, ki ustvarja socialistično ideologijo na podlagi praktičnega življenja in družabnih krivic. Tega ne more in ne bo mogel zatreti. Prav v tej dobi fašistične epidemije je potrebna silna agilnost, ki pripomore socializmu in demokraciji do utrjevanja in zmage ter človeštvu do človečanske avtoritete. Človeštvo ne potrebuje diktatorjev, ne rabi absolutnih pastirjev kakor čreda ovac svojega ovna voditelja. Človeštvo potrebuje družbo, v kateri prihaja vsako pametno mnenje in vsak glas potom demokracije do veljave, **ker je socialna družba.**

Propaganda za socializem, propaganda za demokracijo in poudarjanje človeškega dostojanstva, to je propaganda proti slepemu suženstvu, so sredstva, ki bodo in morajo ustaviti razširjanje fašistične epidemije. Evropo bo sicer fašizem upropastil kulturno in gospodarsko.

Maribor.

Stanovanje se odda v najem. V Krčevini oddaja neki hišni lastnik stanovanje. Stanovalci-najemniki, ki iščejo strehe, so pohiteli k hišnemu lastniku, da bi najeli stanovanje. Toda razočarani so se vračali, ker niso mogli zadostiti zahtevam hišnega lastnika. Čujmo kakšne so te zahteve: »Zakonca morata biti brez otrok; podati morata tudi zagotovilo, da jih ne bosta imela. Najemnika ne smeta posedovati: dvokoles, gramofona, radioaparata. Sprejemati ne smeta obiskov. Ako bi jih obiskali sorodniki, ne smejo pri najemniku prenočiti. — Kurivo morata nabaviti samo enkrat na leto, in to v jeseni. V zimskih treh mesecih ne smeta prati perila doma. Tudi koliko komadov pohištva lahko imata najemnika v stanovanju, določa hišni lastnik.« Je še nekaj pogojev, ki si jih pa najemniki niso mogli vseh zapomniti. — Stanovanje, pravijo, da še ni oddano, kdor je torej voljan izpolniti gornje zahteve, naj se potruži za omenjeno stanovanje. Stanoval bo v hiši lastnika, ki ni morda kak zarobljen kmet, temveč inteligent z akademsko naobrazbo.

O nakupu mariborskega grada so te dni razpravljali mestni očetje. Lastnik grada namerava namreč istega prodati. Da se ohrani to starinsko poslopje in pa, da bi mestna občina lahko združila vse svoje urade v enem poslopiju, se nekateri toplo zavzemajo za ta nakup. Občinski svet se je na seji izrekel proti temu, da bi se nakup izvršil kar na hitro roko, ker se bo moralo poslopje adaptirati, za kar pa bo potrebno precej denarja. Ako je baš sedaj primeren čas za to, da občina nakupuje zgodovinske zgradbe, je seveda drugo vprašanje.

Radi slabega učnega uspeha je izvršil minulo soboto poskus samomora 18 letni dijak II. letnika tukajšnjega učiteljskega Marijon Gracijan. Ko

je dobil spričevalo s slabimi redi, je odšel iz razreda na hodnik, kjer si je s samokresom pognal kroglo v prsa in se zgrudil težko ranjen na tla. Pozvan je bil zdravnik dr. Marinič, ki je nesrečnemu mladeniču nudil prvo pomoč in odredil takojšen prevoz v splošno bolnico. Kljub opasni rani je upati, da bo okreval. — To je torej že drugi tragičen slučaj na tukajšnjem učiteljskem. Pred 14 dnevi smo namreč poročali, da je šla prostovoljno v smrt učenkica IV. letnika učiteljskega Rožika Kosijeva, istotako radi slabega učnega uspeha. Ti tragični slučaj naj bodo glasen opomin vsem merodajnim, t. j. šoli in roditeljem, da bo moderna šola baš v tej smeri morala posvečati več pažnje kot doslej, kajti s tem, da prejme učenec slab red, še ne more biti stvar urejena, marveč bo treba preskrbeti za potrebno tolažbo oziroma oporo in ravnovesje šolske mladine, da ne bo obupala nad življenjem.

Za šolske deco kupujte le pri nas na Slomškovem trgu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d.d.

Guštanj.

Ogledalo kulture nekih tukajšnjih nacionalcev. Od sobote na nedeljo prošli teden si je neki nacionalni prenapetnež privoščil »Del. Politiko« od delavca L. F. »za žepni robec« ter je zapustil v nji — svoje kulturno ogledalo! Zato priporočamo vodstvu tukajšnjih nacifjev: Ker ste že delili »obleke«, dajte pristašem še žepne robce, da ne bodo mazali svoje nesnage po tujem blagu ter s tem onečlašali jugoslovansko delavsko kulturo in grešili proti higijeni! Značilno pa je, da si ti junaki upajo take nesramnosti uganjati le z delavskim listom in listom, ki je last delavca! Gotovo nas bodo ti junaki zopet obsodili, da smo največji

Občni zbor Cankarjeve družbe

se bo v smislu sklepa seje odbora Cankarjeve družbe od 14. junija t. l. vršil v **torek, 4. julija 1933, v društvenih prostorih** (Delavska zbornica) v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo
 - a) predsednika,
 - b) tajnika,
 - c) blagajnika,
 - d) knjižnega referenta,
 - e) nadzornega odbora.
3. Volitve novega odbora.
4. Knjige za 1933/34.
5. Razno.

Socialne težaje

kakršni so se vršili doslej v nekaterih industrijskih krajih, bodo pridobile svobodne strokovne organizacije tudi v:

Mežici, dne 29. t. m. s pričetkom ob 8. uri jutraj;

Štorah, dne 2. julija s pričetkom ob 4. uri pop. v gostilni Adrinek.

Črni, dne 9. julija ob 10. uri dop.; popoldne pa se bo vršilo predavanje, ki ga priredi Zveza žen in deklet.

Delavci, delavke, posečajte polnoštevilno ta predavanja.

škodljivci delavstva, ker jim ponovno pri takih velezaslužnih delih padamo v hrbet (kakor pravijo). O nacionalnost pa taka! Sicer pa saj se poznamo!

Črna pri Prevaljah.

Tukajšnja agilna »Svoboda« nam bo k zaključku te sezone vprizorila na praznik v četrtek, dne 29. t. m. in ponovila v nedeljo, dne 2. julija, obakrat ob 8. uri zvečer že v mnogih krajih tako uspešno vprizorjeno Moškričevo petdejansko socialno dramo »Rdeče rože« na lastnem novem odru v gornji letni dvorani gostilne Knez v Črni. Drama, o kateri se je že mnogo pisalo in ki v resnici živo slika boj za delavske pravice iz sedanjih časov, nam pokaže tudi mnogo drugih podučnih motivov iz delavskega življenja. Zato s polno pravico zasluži, da si jo vsakdo ogleda. Sicer pa za predstave vlada že veliko zanimanje po vsej tukajšnji okolici in je zato že v naprej pričakovati dobrega uspeha v vsakem oziru, prirediteljem pa na istem čestitati. Med odmorom nastopijo tudi društveni tamburaši pod vodstvom svojega agilnega učitelja-Svobodaša. Pridite vsi!

ALI SI ŽE ČITAL

lepo povest Ivana Vuka: **V znamenju Halleyeve repatice? Piši na upravo »Delavca« v Ljubljani, poštni predal 290, da Ti jo pošljejo!** / Broširana stane 16 Din, vezana pa 25 Din. Knjiga je zelo lepa.

„Priatelj Prirode“.

Izlet na Durmitor. Osrednji odbor delavskega turističnega društva »Priatelj Prirode« v Sarajevu priredi v času od sobote 22. julija 1933 dalje skupni izlet na Durmitor (višina 2522 m) v Črni gori. Udeleženci iz Slovenije bi se z vlakom odpeljali do Sarajeva, kjer bi skupaj s sarajevskimi sodruzi v soboto, dne 22. julija 1933 nadaljevali vožnjo z vlakom do Rudega, nato z avtobusom do Plevlja. Iz Plevlja pa se odide peš preko Pirlitora na nabljak (višina 1455 m). Od tu okoli Durmitorjevih jezer na Čirovo pečino

(Bobotov kuk) na Durmitorju (2522 m). Povratek se bo izvršil v treh smereh: I. skupina se vrne po isti poti nazaj; II. skupina gre preko Črne gore na Boko Kotorsko; III. skupina preko Maglića na Fočo, nato pa ali z avtobusom do železniške postaje Ustipače ali s splavom po Drini do Rače ali Sremske Mitrovice. Skupna hrana in prenosna sredstva od Plevlje na vrh Durmitorja in nazaj na Plevlje bo preskrbljena. Za pot I. skupine je predvideno 6 dni, II. skupine 10—12 dni in III. skupine 21 dni. Hoja bo trajala na dan 8 do 10 ur. Stroški druge skupine iz Sarajeva do Boke in nazaj v Sarajevo bodo znašali Din 500.—. Znižana vožnja iz Sarajeva do Rudega in iz Dubrovnika do Broda na Savi je že zagotovljena. Dobro je, da ima-

jo udeleženci s seboj šatore in komentirane hrane, ki bo izpolnjevala enolično prehrano v teh krajih, ki obstoja iz mleka, sira in kajmaka, suhega mesa in sveže janjetine. Vse priglasbe je poslati do 5. julija na ljubljansko podružnico »Prijatelja Prirode«, kjer se lahko prejme še podrobnejše podatke. Kraji v masivu Durmitorja so posebno še za Slovence nepoznani. Pa tudi tako skrivajo polno naravnih lepote. Vse prijatelje turisticke, ki zmorejo stroške, vabimo, da se udeležijo tega edinstvenega izleta. Vsa bo zadovoljen nad lepoto bogastvom teh skritih krajev, ki skrivajo tudi nebroj jezer, in se po svoji sestavi in obliki popolnoma razlikujejo od naših planin.

Zavarovanje za starost in onemoglost.

Pomožne oziroma obratne blagajne ali splošno zavarovanje.

Nič ni novega. Odkar gospodari v kapitalističnem družabnem redu sistem izkoriščanja, se je vedno pojavljala med delavstvom in nameščenci želja in zahteva po oskrbi onemoglih in starih delavcev, ker se kapitalistični sistem za onemoglega ali izčrpanega delavca navadno nič več ne briga. To je splošen pojav. In čimbolj se razvija kapitalistično gospodarstvo, tem več ostaja izčrpanih delavcev zapuščenih, na cesti, navezanih na bedo, javno ali privatno miloščino. Ta položaj delavcev in nameščencev v človeški družbi ni le krivičen, marveč je tudi poniževalen in nemoralen.

V prvem razvoju kapitalističnega gospodarstva, to je zlasti obrtništva, so že mislili na preskrbo izčrpanih, ki pa ni bila zadostna. Ustanavljali so zadrage (cehe), ki so snovale tudi »pomožne« blagajne za pomočnike in mojstre. Preskrba v teh pomožnih blagajnah že izprva ni bila mnogo vredna, ker je ni nihče zadostno votalil s prispevki in ker je podpora potrebnih oseb bilo vedno več. Vrhutega so pa te pomožne blagajne podpirale svoje člane »po razpoložljivih sredstvih«, to je, sorazmerno kolikor je bilo denarja. Ustanove torej niso imele ne širše organizatorične medsebojno vzajemne sile in ne potrebne finančne podlage ali garancije, da zavarovane dobi to, kar potrebuje. Niti se ni gotovina nalagala v primerno varnih zavodih, marveč se je upravljala srečno ali nesrečno po posameznih osebah in privatno v privatni eksploataciji.

Te zadružne pomožne blagajne so bile pobuda tudi k ustanavljanju obratnih pomožnih blagajn po večjih obratih. Delavstvo je zahtevalo enake pomožne blagajne, kakršne so imeli v zadrugah (cehah) tudi v tovarnah. In ustanovilo se je mnogo takih pomožnih obratnih blagajn, ki so imele vse, kolikor je nam znano, svoje črne pečate.

Pomožne obratne blagajne so se ustanovljale in ustanovljale še po-

sebne pomožne blagajne po zakonu, ki naj bi nudile zavarovanje onim, ki mu niso bili obvezani. Celo rudarsko zavarovanje je izšlo iz starih pomožnih blagajn. Pri obratnih pomožnih blagajnah so bili podjetniki vedno diktatorji, dasi so vanje prispevali tudi delavci. Denar pomožne blagajne je bil navadno vložen v obratni glavni podjetja; podpore in preskrbo je dodeljeval sicer odbor, vendar je imel v upravi absolutno večino podjetnik. Industrija v razvoju je bila še kolikortoliko solidna in je vsaj deloma jamčila, da je pomožna blagajna nudila minimalne dajatve. Danes je industrija v krizi, prebolela je vojno in prav nobene garancije ni, da nastopi v doglednem času trajna prosperiteta. Kakor je kriza porušila industrijo in vojna požrla vse socialno-zavarovalne glavice javnih in pomožnih blagajn v zadnjih letih, tako tudi v bodoče, zlasti zavarovanje potom pomožnih blagajn, ne nudi niti najmanjše perspektive za svojo solidnost. Noben zakon in nobeno prerokovanje ne more zagotoviti, da v bodoče ne bo produkcija vsak trenutek v krizi ali da bodo valutarne razmere stabilne. Podjetja so se po težkih katastrofah z dobički valorizirala, nihče pa ni valoriziral zavarovanih pravic, sploh ne v pomožnih blagajnah in le neznatno v javnih socialnih zavarovalnih zavodih z žrtvami delavcev. Za delavske pravice ni bilo jamstva. Vendar je pa velika razlika med splošnim javnim zavarovanjem in pomožnimi blagajnam, to je, javno zavarovanje se nadaljuje in se lahko izpopolnjuje na podlagi vzajemnosti, dočim so pomožne blagajne propadle ali pa so nesposobne za življenje, ker ni nikogar, ki bi jih saniral ali valoriziral. Podjetnik noče ali morda ne more, ker je kriza, delavec pa še manj, ker je nezaposlen in so potrebe pomožnih blagajn vsak dan večje, dočim je dodatek denarja v te male blagajne proporcionalno vsak dan manjši.

LETOŠNJE KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

bodo posebno lepe. Med njimi bo tudi znamenita knjiga »Dialektični materializem«. — Plačajte članarino 20 Din že zdaj!

V današnjih gospodarskih in mezdnih razmerah so obratne pomožne blagajne zastarele, nezdrave same na sebi, še bolj so pa nevarne, ker cepijo sile, ki bi v obliki splošnega zavarovanja lahko mnogo koristile. Socialno zavarovanje za starost in onemoglost mora sloneti na splošnosti, na vzajemnosti, ker tako zasnovano zavarovanje more nuditi v današnjem kapitalističnem gospodarstvu največ jamstva za svoj obstoj, zlasti pa pospeševati veliki cilj dejanskega zadostnega zavarovanja.

Delavstvo mora že iz navedenih razlogov skrbeti, da ne utrpí škode problem splošnega socialnega zavarovanja. V splošnem socialnem zavarovanju najde delavstvo največ opore za svoj cilj in največ garancije, ker je osnovano na najširši podlagi vzajemnosti. Ni pa tako pri kakršnihkoli pomožnih blagajnah. Cepijo se le sile. Slabotne pomožne blagajne pa delavstvo prerado zagovarja in se upira splošnemu zavarovanju. To je nevarno, ker ovira napredek in razširjenje zavarovanja ter sploh oslablja borbo za problem sam. In to je glavni pomislek proti pomožnim blagajnam, ki pa ni edini. Delavstvo v obratih ni stalno, fluktuacija je velika in bo nedvomno vedno večja. Izstopivši delavci utegnejo sicer dobiti nekaj odpravnine, iz pomožne blagajne, ko zapuste obrat, ali s tem je pa prenehalo njih zavarovanje pri njej. Na tak način utegne v večjih obratih ohraniti pravice do pomožne blagajne največ ena tretjina uslužbencev ali pa še ne. To nam zopet dokazuje, da so take blagajne prav majhnega pomena in kvečjemu ovirajo v borbi za uvedbo splošnega zavarovanja za starost, onemoglost, vdov in sirot. Priporočati pa pomožnih blagajn tudi ni iz moralnih razlogov. Delavstvo se bori za svobodo in neodvisnost. Obratne pomožne blagajne so pa, ker so v rokah podjetnika, pomoček, s katerim lahko občutno terorizira delavstvo. Odpust iz obrata pomeni izgubo pravic do pomožne blagajne, če so še tako malenkostne. Delavec tudi daje prednost pravici pred odpravnino, ki jo hitro porabi. V splošnem zavarovanju za onemoglost in starost pa morajo biti delavcu ohranjene vse pravice neglede na to, kje je bil zaposlen.

To so dovolj jasni argumenti, ki govore za to, da se mora delavstvo boriti za splošno zavarovanje za starost in onemoglost. Delavstvo ne more podpirati nobenih drugih ustanov, ki bi bile morda podjetnikom ljubše, ker so cenejše in ker bi sami razpolagali z njimi ter bi imeli s tem več vpliva na delavstvo. Delavstvo mora zahtevati neodvisno zavarovanje z vso mogočo varnostjo, ki sloni obenem na splošni in vzajemni bazi. Problem je splošno zavarovanje. Surogati tega problema so ovira.

Ce si z naročnino v zastanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

Tudi me zahtevamo!

Katoliške žene so priredile v nedeljo, dne 11. t. m. protizborovanje proti zborovanjem, ki se vršijo za dovolitve raznih indikacij pri odpravi telesnega plodu. Sprejele so resolucijo, ki samo zahteva in postavlja za najvažnejšo zahtevo, »da državni zakon štiti vsako, tudi nerojeno življenje« in zahteva tudi »naj se zakonito kaznuje vsaka propaganda za zločin zoper nerojeno življenje«. In utemeljitev tega pa najdemo morda v govoru univ. prof. dr. Ujčiča, ki je izjavil m. dr.: »Drug hud zločin je oni, ki ogroža življenje plodu v materinem telesu, in sicer zato, ker je to že živo človeško bitje, ima neumrljivo dušo in je poklicano, da pride v nebesa.« Me tudi zahtevamo in naša glavna in temeljna zahteva je: **Zahtevamo kruha!** Šele iz neizpolnjevanja te zahteve izvirajo vse ostale naše zahteve, in med njimi so: Zahtevamo življenja za človeka, ki je stal narodno gospodarstvo že veliko desetletij in ki je že sposoben, da ustvarja dobrine. Zahtevamo kazen za vsakogar, ki ima sam polno mizo, a obenem brez usmiljenja goni na ceste desetine, stotine in tisoče družinskih očetov, ki morajo potem z ženami in otroci, rojenimi in nerojenimi, stradati in hirati, ter polagoma odmirati! Zahtevamo najstrožjo kazen za one, ki si z zlatom in srebrom polnijo zakladnice, obenem pa mirno pustijo milijone že rojenih ljudi, ki menda tudi niso brez vsake vrednosti, da podlegajo jetiki, raku in lakoti, ker nimajo ob vsem sijaju ustanov in posameznikov ničesar ne za usta ne za telo! Zahtevamo najstrožjo kazen za one, ki nudijo velikanske palače posameznikom ali nekolični privilegirancem, obenem pa milijoni nimajo strehe nad glavo, niti postelje pod glavo! Zahtevamo najstrožjo kazen za one, ki kljub božji zapovedi »rodite in množite se«, te zapovedi ne izpolnjujejo in — dasi bi materijelno in fizično mogli — ne skrbijo za ohranitev po božjem liku ustvarjenega človeškega rodu, nego — brez da bi dali dober in pošten vzgled — silijo in naganjajo samo druge k množenju, ne glede na trpljenje in pomanjkanje že živčih ljudi, ki nastane zaradi tega! Zahtevamo, da se dá onemu človeku, ki je rojen, tudi možnost za življenje, in to za človeka vredno in spodobno življenje, kajti drugače vse skupaj ni nič drugega kakor rojstvo in smrt, krst in pokop, za kar pa imajo tudi neki sloji interes! Zahtevamo, da človeško življenje ne postane — če izhajamo iz teh sled — njih predpostavka — kšef! In še enkrat zahtevamo predvsem kruha! S tem bo pa rešeno vse.

Nalagajte

svoje prihranke

v štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg št. 6.

Vabilo na redni občni zbor „Delavskega doma“, r. z. z o. z. v Mariboru

ki se bo vršil v petek, dne 30. junija 1933 ob 18. uri v društvenih lokalih na Frankopanovi ulici 1/1

s sledečim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora in revizijsko poročilo Zveze gospodarskih zadrug.
2. Poročilo načelstva.
3. Predložitev računskega zaključka za leto 1932.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Smernice bodočega dela.
7. Raznoterosti.

Izveček iz pravil:

§ 21. Da občni zbor veljavno sklepa, je treba, da je na njem prisotna ali zastopana ena desetina zadrugnikov in deležev. Če bi tega ne bilo, se vrši občni zbor eno uro kasneje, ki sklepa ob vsakem številu navzočih ali zastopanih deležev. Fizične osebe (posamezni člani) imajo samo po en glas, neoziraje se na število deležev; juridične osebe (zadrug, družbe itd.) pa za vsak delež en glas.

Nabirajte nove naročnike

Kupujte svoje potrebnosti pri naših inserentih.

Trgovini „Delavski dom“

r. z. z o. z., Maribor, Frankanova ul. 1.

Delavke, delavci, kupujte svoje življenjske potrebščine v svoji trgovini.

Prvovrstno blago po nizkih cenah dobite v novootvorjeni

Vsi letni naročniki „Radiowelt“ dobe 14 karatno originalno ameriško

zlatonalično pero

ali pa Kirschnerjev ročni taksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-welt“. Naroča se Administration der „Radio-welt“ Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.